

VI. PÁL PÁPA

„Első ízben fordult elő a történelemben — idézte Yves Congar a két protestáns lelkész, Charles Westphalt és Georges Caralíst —, hogy a protestánsok megsirattak egy pápát.” És talán először fordult elő a történelemben, hogy vallási és világnézeti különbségekre való tekintet nélkül olyan nagy érdeklődéssel várták világszerte, ki lesz az a férfiú, aki XXIII. János után kezébe veszi az egyház kormányzását. Azzal a különös, hívők számára is alig hihető jelenséggel állunk szemben, hogy az úrhajózás korának kezdetén az emberek világszerte jelentősnek érzik, merrefelé tart Szent Péter kétezer éves bárkája... Ez tűnik ki azokból az elemzésekből is, amelyeket a világsajtó szentelt a pápává választott milánói érsek, VI. Pál pápa személyének.

A jövőért is felelősséget érző tudatunk szeretné felismerni az új pápa uralkodásának még meg sem valósult tényeit, vagy legalábbis felderíteni a Szentatya szándékait egyházunk és korunk nagy kérdéseire nézve. De ki merne jóslatokba bocsátkozni egy pápa uralkodásáról? Nemde XXIII. Jánost megválasztásának másnapján átmeneti pápának tartották; mégis korszakot nyitott a XX. század egyháztörténetében. Vajon a korszaknyitást beteljesedés követi-e a csak 65 éves VI. Pál uralkodásának időszakában? A válasz ott rejlik a történelem áttekinthetetlen sodrában, de azok, akik tudják, hogy a Szentlélek közreműködésével kit választottak ki Szent Péter utódává, akik személyesen vagy hírből ismerik szellemi és jellembeli kiválóságát, magatartását hosszú kuriális pályafutása idején, lelkipásztori eredményeit milánói érsekségének évtizedében, okos és tapintatos szerepét a zsinat idején, a megválasztása óta elmondott beszédeit és az azóta tett kijelentéseit, a pápákhoz, különösen XXIII. Jánoshoz fűződő kapcsolatait és rokonszenvet keltő főpapi gesztusait, azok — s velük a magyar katolikus hívők — bizalommal és nagy várakozással tekintenek VI. Pál uralkodása elé.

A pápaság csodálatra méltó személyi váltógazdálkodása most is érvényesült. Származás és alkat szerint is más pápa fogja folytatni azt a művet, amit az előd — nem kis mértékben éppen az örökébe lépett VI. Pál pápa közvetlen támogatásával — megkezdett. János ősi paraszt család ivadéka, VI. Pál katolikus polgári családból való: apja ügyvéd, újságíró, parlamenti képviselő volt. Előde robusztus egészségű, piknikus típusú ember volt, akiből áradt a természetes kedély, a melegség, az imádságos jóság. Ő karcsú, aszteniás alkat, aki törekeny egészségű fiatal emberként indult gyorsan ívelő papi pályájára s az embereket lenyűgöző intellektusának ereje és lelkiége, munkatársait pedig elismerésre készleti hihetetlen akaraterővel kiformált munkabírása. János pápa inkább intuitív lélek volt, VI. Pált főleg a logikus ész rendkívüli ereje jellemzi. János a hívő olasz parasztcsalád életéből és társadalmi helyzetéből merítette ihletét, az ifjú Montinit a kulturális és szociális ügyekre irányuló aktív katolicizmus levegője vette körül a szülői házban. Legalábbis így írnak róla azok, akik szemtől szemben láthatták őket és közvetlen közelről figyelték meg életüket.

Az új pápának tehát más lesz a munkastílusa, másfajta lesznek a beszédei, a gesztusai, de ugyanazoknak a történeti feladatoknak fogja szentelni életét, mint elődje: a második vatikáni zsinatot pápasága fő-

művének tekinti, szolgálni kívánja a keresztények egységét, „amelyért XXIII. János felajánlotta életét”, és világosan látó bátor tekintetét a népek közötti békére, a társadalmi és nemzetközi igazságosság nagy ügyére veti. Ez nem jóslat, ő maga vallott így.

Életének és néhánynapos pápaságának jelei is arra vallanak, hogy nem csupán a hívő katolikusok tekintenek hódolattal és bizalommal aszketikus alakja felé, de azok a jóakarató emberek sem fognak csalódnni benne, akik szívük mélyén vágyakoznak a népek megbékélésére, akik értékelni tudják a keresztény emberszeretetből fakadó megértést, akik hívei a szociális igazságosságnak, a személyiség jogainak és a népek szabadságának.

Az a férfi, aki most kezdi uralkodását az egyházban, a világiak 1957-ben, Rómában rendezett világkongresszusán, még mint milánói érsek így nyilatkozott a világiak apostolságának eszményéről: „Sose felejtjük el, hogy azoknak a katolikusoknak, akik meg akarják téríteni a világot, mindenekelőtt szeretetre kell alapozniok magatartásukat. Szeretniök kell az ateistákat, szeretniök ellenfeleinket, szeretni azokat, akik gúnyolódnak rajtunk. Szeretni korunkat, civilizációnkat, technikánkat, művészetünket, sportunkat — szeretni a világot.” VI. Pál pápától nem idegen a világ felé megnyílt, szerető kereszténység és katolicitás nagy eszméje. Egyike volt azoknak az egyházfejelmeknek, akik megértették és jól értették meg ezt a gondolatot.

Az a férfiú került most Szent Péter székébe, akinek baráti köréhez tartozott *La Pira*, a Szent Ferencet eszményképül tisztelő híres firenzei polgármester. Harminc éven át tisztelték kitűnő munkatársuként olyan pápák, mint XI. és XII. Pius. Hosszú ideig volt az utóbbi munkatársa, mégis el tudta hagyni a kúriát és vissza tudta utasítani a neki felajánlott bíborosi kalapot. Ezt csak XXIII. Jánostól fogadta el, aki elsől nevezte ki őt bíborossá és a zsinat idején a pápai lakosztály mellett nyitattott neki szobát s akihez az évek hosszú során át kialakult meleg emberi kapcsolatok és az eszmények közössége fűzte. Ezekkel a közös eszményekkel kapcsolatban mondotta június 7-én, a milánói dómban mondott beszédében: „Le-térhetünk-e valaha is arról az útról, amelyet XXIII. János oly mesterien rajzolt fel a jövő számára? Ilyesmi elképzelhetetlen volna.”

Az a férfiú lett XXIII. János pápa utóda, aki maga is tevékeny részt vállalt a zsinat munkájában, résztvett annak a felhívásnak megfogalmazásában, amelyet a zsinati atyák a világhoz intéztek. Kijelentette, hogy a pápaságának legfőbb része a második vatikáni zsinat folytatása lesz, azé a munkáé, amely oly sok reményt keltett az emberek szívében szerte a világon, hiszen erre katolikusok és más keresztény testvéreink egyaránt figyelmes és szeretetteljes érdeklődéssel tekintettek. Az egyház egységéért indított mozgalom már évekkel ezelőtt tetet öltött a milánói egyházmegye területén s az egységért tartott imahéten Bea bíboros, egy református és egy orthodox teológus is részt vett. Milánói érsek korában a zsinatról tudósításokat küldött az Italia című lapnak, hogy a világiakat is tájékoztassa a zsinat menetéről. Tevékenyen és termékenyen résztvett az ellentétek elsimításában, de véleményét nem rejtette véka alá. December 5-én az Egyházzól szóló székma tárgyalásakor *Suenens* belga bíborossal egyetértésben a belsőleg megújított egyház szükségességéről szólott és a hivatalos előterjesztést azért bírálta, mert az „triumfalista” szellemben foglalkozott az egyházzal, a dogmatikus témát túlságosan jogászkodva kezeli és végül

aránytalan szerepet juttat a papság különleges szempontjainak. VI. Pál pápa olyan férfi és olyan pápa, aki tudja, hogy nem a világ van az egyházért, hanem az egyház a világért.

Az a férfiú, akit most a szent kollégium pápává választott, nemcsak hazáját, az itáliai félszigetet és népét ismeri, hanem megfordult Európa több országában, az eucharisztikus kongresszus idején hazánkban is. Járt Észak- és Dél-Amerikában, találkozott államférfiakkal és egyetemeket keresett fel. A múlt évben három hetet töltött Afrikában, ahol meglátogatta Rhodéziát, Nigériát és Ghanát. Megismerkedett a népek nehézségeivel és meggyőződésévé vált, hogy a kereszténységet még csak gondolatban sem szabad odakötni valamely fajhoz, néphez, civilizációhoz vagy gazdasági rendszerhez. Milánói érsekségének első éveiből idézzük azt a kijelentését, amely szembeszáll azzal a nézettel, hogy a vallás oda van kötve a kapitalista gazdasági rendszerhez. „A vallás — mondotta — nincs hozzákötve a népelnyomó kapitalizmushoz; az elsők, akik elszakadtak a vallástól, nem a munkások voltak, hanem a múlt század nagy vállalkozói és nagy gazdái.” VI. Pál pápa számol az idővel, az úrkutatással megnyíló kor követelményeivel s hiszi, hogy az Isten megáldja az emberiséget, ha az emberek elsősorban testvéreknek tekintik egymást s csak azután versenytársaknak. Ebben a szellemben hívta fel a figyelmet a fejlődésben elmaradott népek megsegítésére első pápai üzenetében, mert „életszínvonaluk gyakorta nem méltó az emberi személyiséghez”. VI. Pál pápa nemcsak az egyházkormányzatot és az egyház papjait, meg híveit ismeri. Megismerkedett a világgal is.

Az a férfiú, aki megismerkedve a világgal most Krisztus helytartójaként ott ül a pápai trónon, felruházva a tanítói, törvényhozói és a bírói hatalommal. Ez a férfi tudja, hogy a világnak szüksége van a békére, mint ahogy szüksége van a hitre is. A Sixtus kápolnában 79 bíboros jelenlétében olvasta fel a világhoz intézett első latin nyelvű üzenetét. Kifejtette, hogy Istennek hála, nem hiányoznak a biztató jelek a jóakarató emberek részéről, majd hozzáfűzte: „felajánljuk mindenkinek a mi szerény, de eltökélt együttműködésünket, a világbeke nagy ajándékának fenntartásához...” „Feladatunk — mondotta többek közt —, hogy Isten segítségével... mindent latba vessünk a népek közötti béke nagy jótéteményének fenntartásáért...” Aki megismerte a világot, aki tisztában van a korszak félelmetes lehetőségeivel és nagyszerű kilátásaival, az tudja, hogy az egyháznak — még fokozottabban, mint eddig — a béke szellemét kell képviselnie a népek között. Annak a békének a szellemét, amelynek ihlője a Béke Fejedelme.

Ime a jelek VI. Pál pápa életének és pápasága néhány napjának jelei. Mindezek arra mutatnak, hogy ha más stílusban, az ő egyéniségéhez illő jellegzetességgel, határozottsággal és keménységgel, ez a kiemelkedő tehetségű férfi ugyanannak az egyházpolitikai irányzatnak lesz képviselője, amelynek korszaknyitója XXIII. János pápa volt. Szellemi és testi erőinek teljében, egy roppant munkabírású egyházfő uralkodásának lehetőségét tanui. VI. Pál pápa reformátori buzgalma, mélyeséges hite, világosan látó szelleme előremutató jelei annak a pápaságnak, amelyre reménykedve tekint a keresztény világ.

A magyar katolikusok őszinte szívvel vesznek részt a világ reménykedésében, hódolattal gondolnak a Szentatyára, és uralkodására Isten áldását kérik.